

Analiza opisowa z działalności bibliotek publicznych powiatu białostockiego za 2015 rok

I Stan i struktura bibliotek publicznych

Liczba bibliotek samorządowych w 2015 roku w powiecie białostockim nie uległa zmianie. Pod koniec omawianego roku w 15 gminach funkcjonowało 31 bibliotek publicznych. W sumie samodzielność organizacyjną w 12 gminach posiadało 16 instytucji (biblioteki gminne + ich agendy), nadal w strukturach ośrodków kultury funkcjonowały 4 placówki gminne z 5 filiami - łącznie 9 bibliotek. Cztery biblioteki stopnia podstawowego nie posiadały filii bibliotecznych, tj. w: Poświętnem, Surazu, Tykocinie, Zawadach, pozostałe zaś prowadziły od 1-3 agend. Na terenie powiatu nadal działa 8 oddziałów dla dzieci i młodzieży, wydzielonych w bibliotekach gminnych. 9 placówek usytuowanych było w gminach miejsko-wiejskich, a 22 w gminach wiejskich. Obsługę czytelników wspierał jeden punkt biblioteczny, który działał w MBP w Michałowie. Jego funkcjonowanie oparte było na zbiorach w/w biblioteki macierzystej. W punkcie zarejestrowanych było 42 czytelników, którzy wypożyczyli 210 książek.

W powiecie białostockim wszystkie gminy wywiązały się z ustawowego prowadzenia przynajmniej jednej biblioteki publicznej. Biblioteki na w/w obszarze miały uregulowane sprawy formalno – prawne związane z funkcjonowaniem placówek wg obowiązujących przepisów, m.in. posiadały status instytucji kultury (zarejestrowany w rejestrze w urzędach poszczególnych gmin, a ich organizatorem był samorząd gminny). Ponadto placówki działały na podstawie ustawy z dn. 25.X.1991 o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, a także ustawy z dnia 27.VI.1997 o bibliotekach oraz opracowanego statutu danej biblioteki.

W powiecie na jedną bibliotekę statystycznie przypadało **4.684 mieszkańców** z tego obszaru, przy liczbie **145.230 (+54) ludności** (www: bialystok.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_podlaskie/portrety_powiatow/powiat_bialostocki.pdf) . Z usług bibliotek publicznych skorzystało 8,9 % populacji z terenu powiatu białostockiego.

W bibliotekach publicznych powiatu białostockiego na stanowiskach bibliotekarskich zatrudnionych było **53 bibliotekarzy**, 42 (79,2 %) posiadało wykształcenie zawodowe w tym: 22(41,5%)wyższe i 20(37,8 %) średnie. Ponadto 11(20,7%) osób nie miało wykształcenia kierunkowego.

Odnotowano: **16.342(-92)** użytkowników korzystających z usług bibliotek, **354.712 (+11.877)** wypożyczonego zasobu bibliotecznego, **189.795 (-6.697)** odwiedzin

użytkowników w bibliotekach (łącznie z wypożyczalnią, czytelnią oraz użytkownikami Internetu). Średnio w powiecie białostockim na 1 etat bibliotekarski przypadało: 308 **użytkowników** oraz **6692,7** udostępnionych zbiorów, a także **3. 581 obsłużonych odbiorców**.

Reasumując : w stosunku do 2014 roku w powiecie białostockim wzrosła liczba ludności, natomiast w bibliotekach: zmalała liczba zarejestrowanych użytkowników, zwiększyła się liczba wypożyczonych zbiorów, pomniejszyła się ilość odwiedzin użytkowników.

II Wpływ nowelizacji ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej

Biblioteki w powiecie białostockim funkcjonowały bez zmian organizacyjnych.

W sierpniu 2015 roku Rada Gminy w Dobrzyniewie Dużym podjęła Uchwałę XL/54/15 w sprawie zamiaru połączenia Gminnej Biblioteki Publicznej z Gminnym Centrum Kultury w w/w miejscowości. Uzasadniono to „utworzeniem jednej jednostki kultury w gminie, a przede wszystkim efektywniejszym wykorzystaniem bazy materialnej oraz zasobów ludzkich”, argumentując, że połączenie instytucji „spowoduje w gminie funkcjonowanie bardziej prężnego ośrodka kultury, który będzie realizował wyższy poziom usług na rzecz społeczeństwa lokalnego”. Przedstawicielka Biblioteki Powiatu Białostockiego spotkała się z reprezentantami władz samorządowych w celu przekonania ich do wycofania się z podjętej decyzji. Jednakże wójt oraz radni nie odstąpili od podjętej wcześniej decyzji. Książnica Podlaska wysłała do Urzędu Gminy w formie pisemnej swoje stanowisko i wyraziła zaniepokojenie takim rozwiązaniem. Ponadto wydała negatywną opinię o łączeniu tych instytucji. Następnie komplet dokumentacji wysłano do Biblioteki Narodowej.

III– IV Działalność Biblioteki Publicznej Powiatu Białostockiego

Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego od czternastu lat, tj. od 2001 roku zgodnie z zawartym porozumieniem realizuje zadania biblioteki powiatowej na rzecz 15 gmin zgodnie z art. 19 ust. 3 z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach (Dz.U. nr 85, poz. 539 z późn.zm.). Powierzone zadania były wykonywane przez Bibliotekę Publiczną Powiatu Białostockiego, reprezentowaną przez Małgorzatę Rokicką-Szymańską oraz poszczególne agendy biblioteki macierzystej na rzecz 31 placówek terenowych. Przeprowadzono je zgodnie z przyjętymi zobowiązaniami w oparciu o opracowane plany logistyczne. Raz w kwartale do 20 każdego miesiąca minionego kwartału, składano relacje ze zrealizowanych działań merytorycznych oraz całościowe sprawozdanie za mieniony rok (na Sesji Starostwa Powiatu Białostockiego). Dodatkowo na bieżąco przesyłano informacje o ważniejszych wydarzeniach w bibliotece oraz współpracujących z nią placówkach samorządowych powiatu. Wzorem lat ubiegłych Biblioteka współdziałała z wieloma instytucjami w powiecie oraz w województwie.

Zgodnie z ustaleniami Książnica Podlaska pozyskuje ze Starostwa Powiatu Białostockiego za dodatkową realizację powierzonych jej zadań uzyskuje dotację. Otrzymana kwota (od 3 lat jest na tym samym poziomie) przeznaczona jest na: wynagrodzenie pracownika (wraz z pochodnymi) oraz na działalność merytoryczną. Na realizację zadań merytorycznych określonych w art. 20 biblioteka otrzymała z budżetu **11.000 zł**. Środki te wykorzystano w ramach rozchodów bezinwestycyjnych.

➤ **Działania instrukcyjno-metodyczne**

1. Zrealizowano 48 wyjazdów merytorycznych w tym: 25 audytów przywarsztatowych, 23 spotkania o odmiennym charakterze (rozmowy z przedstawicielami samorządów powiatu białostockiego, udział w pracach upowszechniających czytelnictwo, uczestnictwo w podsumowaniach projektów, wymiana doświadczeń zawodowych).
2. Prowadzono na bieżąco konsultacje z bibliotekami w oparciu o tradycyjne formy przekazu jak: telefon, poczta, e-mail oraz pośredniczono w przekazie materiałów metodycznych.
3. Sprawdzano poprawność przesłanej statystyki za 2014 rok oraz I półrocze 2015 roku.
4. Sporządzono analizę opisową dotyczącą funkcjonowania placówek terenowych w oparciu o informacje przekazane z bibliotek oraz spostrzeżenia z odwiedzin w bibliotekach. Materiały przesyłano kwartalnie do Starostwa Powiatu Białostockiego oraz poszczególnych gmin (na prośbę Urzędu Gminy).

➤ **Dokształcanie i doskonalenie zawodowe**

Cyklicznie zrealizowano doskonalenia zawodowe, które przeprowadzono:

- **25.02.2015** - szkolenie bibliotekarzy, podczas którego zrealizowano bloki tematyczne: „Nie każdy literat zostaje świętym” (upamiętniające w 2015 rok jako Rok Jana Pawła II); „Edukacja informatyczna – co powinien wiedzieć bibliotekarz”; realizacja wspólnych działań w ramach projektu „Chodź człowieku, coś ci powiem”/ E.Stachura/, a całość przeprowadzono w Książnicy Podlaskiej;
- **15.04.2015** –warsztaty dotyczące tworzenia dokumentacji z zakresu ochrony danych osobowych zorganizowane wspólnie z Działem Instrukcyjno-Metodycznym w Książnicy Podlaskiej;
- **23.04.2015**–szkolenie bibliotekarzy w ramach doskonalenia moderatorów DKK pt. „Literatura o kobietach i nie tylko dla kobiet” zorganizowane wspólnie z Działem Instrukcyjno-Metodycznym w Centrum im. Ludwika Zamenhofa w Białymstoku;
- **20.05.2015** –konferencja w ramach współpracy bibliotecznej trzech powiatów woj. podlaskiego pt. „Podlaski tygiel wielokulturowy”, zorganizowana w Domu Ludowym w Supraślu w koalicji z Biblioteką Miejską w/w miejscowości;
- **11.06.2015** - warsztaty pt. „Kierowanie zespołem – motywowanie pracowników i delegowanie zadań”, zrealizowane w Książnicy Podlaskiej;

- **17.06.2015** - szkolenia bibliotekarzy w ramach doskonalenia moderatorów DKK pt. „Podróże literackie po Polsce i regionie”, zorganizowane wspólnie z Działem Instrukcyjno-Metodycznym KP w Filii Bibliotecznej nr 15 KP;
- **30.09.2015** – spotkania moderatorów DKK pt. „Dylematy dorastającej młodzieży odbite w literaturze” wspólnie z Działem Instrukcyjno-Metodycznym KP w Centrum Wystawienniczo-Konferencyjnym Archidiecezji Białostockiej;
- **4.11.2015** - seminarium w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Wasilkowie pt. „Kreatywny bibliotekarz – uczy się od innych”;
- **9.12.2015** – szkolenie w Gminnej Bibliotece Publicznej w Poświętnem pt. „Biblioteka w trzech odsłonach”.

W sumie z 9 szkoleń skorzystało 283 uczestników. Szkolenia zrealizowane były w bibliotece lub poza nią, przez pracowników biblioteki lub ekspertów z zewnątrz. Tematyka spotkań opierała się na zagadnieniach przydatnych do wykonywania zawodu bibliotekarza oraz do funkcjonowania tych instytucji.

➤ **Opracowanie pomocy metodycznych, badania czytelnicze, artykuły**

- ankieta „Użytkownik biblioteczny współtwórcą życia bibliotecznego”, która skierowana była do użytkowników bibliotecznych powiatu białostockiego za pośrednictwem bibliotek samorządowych;
- regulaminy konkursów: powiatowego literacko – plastycznego pt. „Literackie kwiaty powiatu białostockiego” oraz gminnych przeprowadzonych w wybranych bibliotekach terenowych pt. „Karta pocztowa dla autorki”;
- oferta wspólnych działań bibliotecznych na 2015 rok skierowana do bibliotek samorządowych powiatu białostockiego;
- informator na 2015 rok „Biblioteki Publiczne Powiatu Białostockiego – (aktualizacja zmian w oparciu o dane pozyskane z poszczególnych bibliotek terenowych);
- notatki informacyjne na stronę WWW Książnicy Podlaskiej i Starostwa Powiatu Białostockiego nt. poszczególnych działań merytorycznych;
- artykuły: pt. „Partnerstwo gminne w działaniu”, opublikowane w ogólnopolskim periodyku „Bibliotekarz” nr 2/2015 oraz „Użytkownik biblioteczny współtwórcą życia bibliotecznego” w nr 12/2015 w/w czasopiśmie, „Biblioteki i bibliotekarze w zmieniającym się świecie...” zamieszczony w „Głosie Bibliotek Województwa Podlaskiego” nr 1/2015,
- przekazywano materiały do Serwisu Informacyjnego Bibliotekarzy Województwa Podlaskiego, tworzonego przez Dział Instrukcyjno-Metodyczny;
- cztery prezentacje multimedialne, przedstawiające działania biblioteczne, zaprezentowane na doskonaleniach zawodowych bibliotekarzy.

➤ Działania kulturalno-oświatowe

- przygotowano wędrujące ekspozycje: „Wczoraj i dziś. Dziedzictwo kulturowe powiatu białostockiego i Białegostoku” (w 2 bibliotekach), „Co pełza i lata nie tylko po kwiatach” (2 wystawy fotograficzne), „Kolorowy świat w utworach Juliana Tuwima”(1wystawa), „Literackie kwiaty powiatu białostockiego” (1 wystawa), „Ptaki w kadrze fotograficznym” (1wystawa), „Reminiscencje biblioteczne 2005-2015” (w 4 bibliotekach);
- na bieżąco uzupełniano na korytarzu w antyramie przy ul. Kilińskiego 11 informacje o wydarzeniach bibliotecznych powiatu białostockiego;
- współorganizowano 27 spotkań autorskich (dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych) z: Anną Czerwińską – Rydel (w 3 placówkach), Katarzyną Janowicz-Timofiejew (w 2 bibliotekach), Anną Bayer (w 3 bibliotekach), Zbigniewem Branachem (w 2 bibliotekach), Joanną Preisner (w 3 bibliotekach), Grażyną Bąkiewicz (w 3 bibliotekach), Barbarą Kosmowską (w 2 bibliotekach), Stanisławem Poczobutem - Odlanickim (w 1 bibliotece), Jackiem Getnerem (w 2 bibliotekach), Małgorzatą Dobkowską (w 1 bibliotece), Moniką Kowalewicz-Szumowską (w 2 bibliotekach), dr Małgorzatą Iwanowicz (w 1 bibliotece), Danielem Kasprowiczem (w 2 bibliotekach);
- **od listopada 2014 do 20.03.2015** współorganizowano na zasadzie partnerstwa projekt „Chodź człowieku coś Ci powiem” realizowanym przez MBP w Wasilkowie;
- **25-29.05.2015** – współorganizowano na zasadzie partnerstwa działania w ramach - XXII Powiatowego Forum Teatrów Dziecięcych i Młodzieżowych -Melpomena 2015 roku w Juchnowcu Kościelnym;
- **od lutego do 2 maja 2015** promocja konkursu powiatowego „Kwiaty literackie powiatu białostockiego” oraz **5.05.2015** - powołanie komisji i ocena prac powiatowego konkursu plastyczno - literackiego (wpłynęło 24 prac z 15 gmin powiatu);
- **23.06.2015** – zorganizowano dwa gminne warsztaty z młodzieżą, połączone z panelami dyskusyjnymi pt. „Czy biblioteka jest cool, a czytanie trendy”, w którym uczestniczyły trzy gminy powiatu białostockiego (Suraż, Poświętne, Łapy);
- **5.09.2015-** udział w Narodowym Czytaniu „Lalki” B. Prusa w gminie Choroszcz;
- **6.10.2015** r.– podsumowanie konkursu literacko-plastycznego pt. „Pocztówka dla autora” przeprowadzonego w dwóch gminach (Łapy, Poświętne);
- **16-17.09.2015 oraz 1.10.2015** – koordynacja spotkań w czterech gminach (Czarna Białostocka, Łapy, Zabłudów, Michałowo) w ramach akcji „Przystanek z książką w bibliotece”;
- **28.10.2015** – udział w interaktywnym spektaklu pt. „Emocjalki” wybranej pięćdziesięciosobowej grupy dzieci z gmin: Poświętne, Łapy, Juchnowiec w ramach partnerstwa z Teatrem Dramatycznym w Białymstoku(w ramach koalicji zawodowej).

W działaniach kulturalno-oświatowych pozyskano wielu partnerów zawodowych, którzy udzielali różnego rodzaju wsparcia przy realizacji przedsięwzięć.

➤ **Inne działania**

1. Udział w pracach zespołów w ramach:
  - **Dyskusyjnych Klubów Książki** (wymiana książek między klubami, współorganizowanie spotkań autorskich i szkoleń moderatorów);
  - **Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Oddziału Białostockiego** - włączenie się do realizowanych przedsięwzięć w Książnicy Podlaskiej, m.in. współorganizowanie Dnia Bibliotekarza, konkursu na Bibliotekarza Roku oraz wymiana doświadczeń z bibliotekarzami z Polski i z zagranicy, którzy zwiedzali Podlasie oraz spotkania z emerytami Książnicy Podlaskiej i z pracownikami terenowymi. Ponadto współorganizowano 3 szkolenia bibliotekarzom.
2. Przeprowadzono szereg działań w miesiącu maju w ramach Tygodnia Bibliotek 2015 pod hasłem „Wybieram bibliotekę”.
3. Promocja i współorganizowanie wejść na imprezy kulturalne (organizowane w obrębie powiatu i Białegostoku) związane z książką skierowane do bibliotek gminnych powiatu białostockiego.
4. Opracowanie plakatu promującego czytelnictwo w powiecie białostockim i zapraszającego jego mieszkańców do skorzystania z usług bibliotecznych na w/w terenie oraz do Białegostoku.
5. Wytypowanie (z umotywowaniem) bibliotekarzy z terenu powiatu do wszelkiego rodzaju nagród i wyróżnień za kreatywność zawodową (jak: Srebrna Róża –nagroda Książnicy Podlaskiej, Bibliotekarz Roku- wyróżnienie SBP, Biblioteczny Animator Powiatu Białostockiego – wyróżnienie Książnicy Podlaskiej oraz Starostwa Powiatu Białostockiego) oraz uhonorowanie samorządowców tytułem „Przyjaciel bibliotek”.
6. Kontynuacja realizowanych akcji pod hasłami:
  - „Wspomóż innych. Podziel się swymi zbiorami”(pozyskano –300 wol. wydawnictw zwartych do bibliotek od prywatnych ofiarodawców oraz instytucji);
  - „Biblioteki publiczne powiatu białostockiego otwarte dla wszystkich” (promocja bibliotek na stronach WWW Książnicy Podlaskiej, Starostwa Powiatu Białostockiego).

V Obsługa czytelnicza specjalnych grup użytkowników bibliotek

Biblioteki obecnie przywiązują coraz większą wagę do realizacji potrzeb użytkowników „specjalnych” do której należą: niepełnosprawni, seniorzy oraz najmłodszy czytelnicy.

W minionym roku tylko 6 % placówek samorządowych w powiecie było dostosowanych (zewnątrz i wewnątrz) do obsługi osób z dysfunkcjami, tj. GBP w Michałowie i MBP w Wasilkowie. MBP w Wasilkowie jako jedyna placówka w powiecie posiadała windę dla osób niepełnosprawnych. Instytucje pięć instytucji (tj. 16 %) w miejscowościach: Suraż, Gródek, Załuki, Wasilków, Michałowo deklarowało posiadanie obiektów bibliotecznych dostosowanych na zewnątrz dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. W pozostałych instytucjach największą przeszkodą były bariery architektoniczne, które utrudniały niepełnosprawnym samodzielne korzystanie z bibliotek. Trzydzieści bibliotek gminnych w powiecie nie było wyposażonych w sprzęt i oprogramowanie specjalistyczne dla tej grupy odbiorców. Jedynie dwie placówki gminne, tj.: Zawady i Łapy posiadały stanowiska komputerowe przystosowane do obsługi osób niepełnosprawnych, wyposażone w oprzyrządowania ułatwiające osobom niepełnosprawnym korzystanie ze sprzętu.

Sprawdzonej formą upowszechniania czytelnictwa wśród osób niepełnosprawnych od wielu lat była praktyka podjęta prawie przez wszystkie biblioteki, tj. nieodpłatne dostarczanie do domów zbiorów bibliotecznych za pośrednictwem osób trzecich, np. sąsiadów, młodzieży szkolnej, sołtysów, a przede wszystkim samych bibliotekarzy. W niektórych gminach dobre rezultaty przyniosła współpraca z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz harcerstwem. Biblioteki proponowały użytkownikom udział w całorocznej akcji „Książka na sygnał” lub „Książka na telefon”, niektóre również realizowały zamówienia telefoniczne lub e-mailowe.

Na bazie pozyskanych informacji z poszczególnych bibliotek gminnych za 2015 roku odnotowano :

- o przeszkolenie 8 bibliotekarzy w zakresie obsługi osób niepełnosprawnych (w gminach: Juchnowiec - 1, Łapy-3, Wasilków-4), którzy uczestniczyli w szkoleniach zawodowych mających na celu ulepszenie obsługi bibliotecznej ukierunkowanej na osoby nie w pełni sprawne fizycznie;
- o pięć placówek (w miejscowościach: Czarna Białostocka, Gródek, Juchnowiec, Michałowo, Supraśl) posiadało punkty „książki mówionej” w oparciu o zasoby Książnicy Podlaskiej, biblioteki średnio raz w półroczu dokonywały wymiany zbiorów;
- o odnotowano w powiecie białostockim: 1.777 jednostek zbiorów specjalnych w tym dla użytkowników z niepełnosprawnością wzroku 1131, 740 wypożyczonych jednostek zbiorów specjalnych, do dyspozycji „sprawnych inaczej” było 216 egz. zbiorów z tzw. kolekcja „Duże Litery”;
- o Biblioteka w Łapach pozyskała w ramach projektu „Wypożyczalnia odtwarzaczy cyfrowej książki mówionej i słabowidzących –Edycja 2015” w oparciu
  - o Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym urządzenie Czytark

Plus do odtwarzania cyfrowych książek mówionych. Z tego mechanizmu skorzystały dwie osoby i miały do wyboru 1000 tytułów;

- o w BPMiG Łapy prowadzone były cykliczne zajęcia biblioteczne dla osób starszych oraz pensjonariuszy ze Środowiskowego Domu Samopomocy przy MOPS-ie. Zorganizowano głośne czytania, wspólne słuchanie nagrań literackich oraz przeglądy książek. W wymienionej placówce gminnej od 2009 roku działa Uniwersytet III Wieku, który obecnie funkcjonuje jako stowarzyszenie (odnotowano ponad 100 osób);
- o dwie placówki w powiecie białostockim podjęły następujące działania na rzecz integracji: MBP w Wasilkowie - zorganizowała dwa warsztaty pt. "Opowiedz mi dziadku, poczytaj mi babciu" oraz GBP w Turośni Kościelnej przeprowadziła spotkanie pt. „Słońce świeci dla wszystkich” (przy wsparciu Biblioteki Publicznej Powiatu Białostockiego). Wymienione imprezy miały charakter integracyjny i były skierowane do osób starszych z dysfunkcjami.

Coraz liczniejszą grupą czytelniczą we wszystkich bibliotekach stanowią seniorzy, renciści oraz bezrobotni (powyżej 60 lat), których odnotowano w liczbie 1300 osób (8% ogólnej liczby użytkowników w powiecie). Liczba ta zwiększyła się w stosunku do 2014 roku o 153 osób. Dla tej grupy odbiorców zorganizowane były dodatkowe działania bibliotek jak: zajęcia edukacyjne, kursy, wykłady, różnego rodzaju szkolenia, spotkania (w tym również spotkania w ramach DKK). Do grona specjalnych grup użytkowników zaliczani są również najmłodszy użytkownicy (do 5 lat), których odnotowano w powiecie w liczbie 661 dzieci, co stanowi 4 % ogólnej liczby odbiorców usług bibliotecznych.

Wyżej wymienione działania na rzecz specjalnej grupy użytkowników są nadal niewielką kroplą w „morzu potrzeb” i należy je w kolejnych latach zintensyfikować.

VI E-usługi bibliotek

W 2015 roku w bibliotekach terenowych użytkowano 190 (+11) komputerów, z czego 133 (+16) udostępniano czytelnikom z dostępem do Internetu.

Z Internetu w bibliotekach korzystały wszystkie grupy i kategorie wiekowe użytkowników, jednakże największe zainteresowanie mediami zauważono wśród najmłodszych odbiorców ofert bibliotecznych, którzy poszukiwali wiadomości tematycznych z zakresu edukacji wiedzy szkolnej po gry interaktywne. Natomiast dorośli najczęściej przeglądali ogłoszenia (m.in. „penetrując” oferty pracy), niekiedy zamawiali produkty przez sklepy internetowe, wysyłali pocztę, płacili rachunki, drukowali dokumenty oraz czytali prasę. W sumie odnotowano **36.354 (-848) (19%) odwiedzin w bibliotece użytkowników Internetu na 189.795** ogólnej liczby wizyt w bibliotece.

Dwanaście placówek gminnych 80 % posiadało strony internetowe WWW prezentujące wizerunek „swych firm”. (samodzielne bądź na stronach innych instytucji). Wiadomości o bibliotekach w wersji elektronicznej prezentowane były na stronach innych instytucji (np. urzędów, domów kultury) jednakże ograniczyły się najczęściej do

zaprezentowania minimum wiadomości o funkcjonowaniu placówek. Dwadzieścia osiem bibliotek w powiecie posiadało pocztę elektroniczną (oprócz trzech filii w miejscowościach : Turośń Dolna, Rafałówka, Sobolewo). Niektóre biblioteki umieszczały na bieżąco wszystkie informacje o wydarzeniach bibliotecznych łącznie z informacjami kulturalnymi na profilu społecznościowym [www. facebook.com](http://www.facebook.com). Ta forma reklamy pozytywnie była odbierana przez młodych czytelników. Z roku na rok wzrasta liczba wejść na strony WWW bibliotek. W oparciu o dane z bibliotek terenowych, średnio odnotowano 30-40 wejść dziennie w poszczególnych placówkach.

Nowe rozwiązania technologiczne w bibliotekach przyczyniły się do lepszego funkcjonowania placówek. Pięć bibliotek gminnych: Czarna Białostocka, Łapy, Poświętne, Wasilków, Zawady posiadało katalogi on-line z możliwością przeszukiwania katalogów przez użytkowników. Dzięki temu odbiorcy biblioteczni mogli zamawiać książki drogą elektroniczną (np. korzystać z zakładki – zamówienia lub rezerwacji). Z roku na rok wzrastała liczba użytkowników korzystających z tej formy usług, które adresowane są do wszystkich grup wiekowych pod warunkiem posiadania sprzętu w domu oraz znajomości nowoczesnych technik komputerowych. Jednakże najczęściej korzystają z niej młodzi odbiorcy biblioteczni, jak wynika z informacji pozyskanych z analiz opisowych bibliotek terenowych.

Niektóre instytucje na bieżąco oznajmiały na swych stronach WWW o nowych zakupionych książkach, propozycjach edukacyjnych- kulturalnych. Poprzez stronę, która jest podłączona do poczty elektronicznej czytelnik mógł zamówić lub przedłużyć okres wypożyczenia wybranej pozycji. Ponadto drogą elektroniczną udzielano informacji na różne tematy. Użytkownicy biblioteczni w Łapach komunikowali się przez skype'a czy gadu-gadu.

Na stronie GBP w Juchnowcu Kościelnym od trzech lat istnieje zakładka „Wirtualne książki”, zawierająca trzy publikacje lokalne wydane nakładem tej instytucji.

Kilkanaście osób w powiecie mogło skorzystać z elektronicznych kursów języka angielskiego w ramach projektu „Kursy 123 w bibliotece”, zrealizowanych przez większe placówki. Ponadto w 4 bibliotekach funkcjonował formularz zapytań do bibliotekarza dzięki, któremu odbiorca usług mógł uzyskać szybką odpowiedź na nurtujące go pytania.

Od 2013 roku użytkownicy w Łapach korzystają z bazy on-line „Dokumentów życia społecznego”, zawierające dokumenty związane z miastem i gminą.

VII Pozabudżetowe źródła pozyskania środków na działalność bieżącą i inwestycje (udział w projektach, grantach, sponsoringu)

W 2015 roku 80 % bibliotek samorządowych powiatu białostockiego ubiegało się o dodatkowe środki na działalność i rozwój swoich placówek, biorąc udział w wielu konkursach, projektach oraz pozyskując sponsorów. Nie wszystkim ubiegającym się o środki udało się je pozyskać. Biblioteki wielokrotnie były inicjatorami i koordynatorami wielu przedsięwzięć, a także partnerami w projektach kulturalnych i społecznych. W ramach poszczególnych wniosków promowano lokalne dziedzictwo,

a także dążono do integracji społeczeństwa lokalnego. Dzięki otrzymanym pozabudżetowym źródłom dokonano przeobrażenia w bibliotekach publicznych powiatu białostockiego.

Biblioteki otrzymały dotacje na zakup nowości wydawniczych w ramach Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, programu operacyjnego „Promocja Czytelnictwa” w wysokości 82.483(-6.267). Za pozyskane środki zakupiono 3.736 (-984) egz. książek.

Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku zrealizowała projekt Dyskusyjne Kluby Książki prowadzony w ramach programu operacyjnego Promocja Czytelnictwa”, ogłoszonego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W powiecie białostockim funkcjonowało 15 klubów (w tym 7 dla dorosłych i 8 dla dzieci i młodzieży).

MBP w Wasilkowa była wnioskodawcą projektu ”Choć człowieku, coś ci powiem..”, złożonego do LGD Puszcza Knyszyńska, w którym partnerami były takie instytucje, jak: WOAK, Książnica Podlaska, Gimnazjum im. ks. Wacława Rabczyńskiego w Wasilkowie oraz 10 bibliotek samorządowych powiatu białostockiego.

Biblioteka Publiczna Powiatu Białostockiego Książnicy Podlaskiej w ramach partnerstwa zawodowego przekazała do bibliotek terenowych 300 egz. wydawnictw zwartych oraz wiele tytułów periodyków, pozyskanych od sponsorów. Ponadto na rzecz konkursów powiatowych: „Literackie kwiaty powiatu białostockiego”, „Karta pocztowa dla autorki” oraz „Melpomeny” otrzymano dotacje rzeczowe od darczyńców w postaci książek, artykułów papierniczych, gadżetów. Uzyskano także dodatkowe wsparcie od wydawnictw, autorów, wykładowców, dzięki czemu zrealizowano spotkania autorskie, debaty, warsztaty o książkach w bibliotekach samorządowych (dofinansowanie dofinansowanie wyniosło ok.3.500 zł).

Wykaz bibliotek terenowych, które pozyskały dodatkowe środki na działalność:
(wykaz obejmuje nazwę gmin, w których funkcjonują biblioteki)

Choroszcz – otrzymał dotację na pokrycie kosztów dostępu do Internetu z Akademii Orange dla Bibliotek w kwocie 2.148 zł .

Gródek – pozyskał w ramach projektu „Akademia Orange dla Bibliotek” 1.242 zł na pokrycie kosztów Internetu w bibliotekach publicznych tej gminy.

Inne projekty:

- o ponownie przystąpiono do bezpłatnego projektu „Fun English” dla dzieci;
- o kontynuowano dla młodzieży gminnej „Dyskusyjny Klub Filmowy”, zrealizowany przy wsparciu Centrum Edukacji Obywatelskiej w ramach działań „Kulturalnie i obywatelsko w bibliotece”;
- o placówka wzięła udział w akcji ”Czytam sobie w bibliotece” (otrzymano zestawy książek i materiały pomocnicze).

Juchnowiec – otrzymał dofinansowanie z Akademii Orange, dostęp do szerokopasmowych łączów internetowych w bibliotekach gminy.

Inne projekty :

- o w oparciu o Lokalną Grupę Działania –Puszcza Knyszyńska, w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2014 zrealizowano projekt pt. „Poszukiwacze zdrowia” – wspieranie i rozwój zdrowego stylu życia w ujęciu holistycznym dzieci i młodzieży w wieku 10-13 lat, uczęszczającym do ZS w Juchnowcu Kościelnym;
- o Biblioteka korzystała ze wsparcia 14 sponsorów - instytucji oraz wielu osób prywatnych;
- o „LABIB – dziel się wiedzą, mnóż pomysły” (zrealizowany w ramach PRB);
- o „Link do przyszłości. Młodzi. Internet. Kariera” oraz „Link do przyszłości. Zaproponuj swoją karierę” (realizowany w ramach FRISI);
- o „Kieruj w dobrym stylu. Program dla dyrektorek i dyrektorów bibliotek” (zorganizowany przez Fundację Szkoły Liderów na zlecenie FRISI);
- o „Czytam sobie w bibliotece”(zrealizowany w ramach Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Wydawnictwem Egmont).

Łapy

Projekty :

- o „Strefy Innowacji” dotacja w wysokości 10.000 zł z projektu Inkubatory innowacji finansowej w ramach umowy zawartej pomiędzy Polsko-Amerykańską Fundacją Wolności a FRISI (w ramach pozyskanych środków powstał Klub Filmowy KAPPA FILM oraz wyremontowano Czytelnię dla dorosłych, jednocześnie przystosowując ją do realizacji tego przedsięwzięcia);
- o pozyskano 6 tabletów Apple iPad Air 16GB do Oddziału dla Dzieci z projektu FRISI;
- o „Kurs 123 w bibliotece” oparty na dostępie do e-learningowym kursów językowych dla dorosłych;
- o „MegaMatma uczy w bibliotece” bezpłatny dostęp do serwisu MegaMatma.pl z inicjatywy firmy Mega Wiedza;
- o „Czytam sobie w bibliotece”(realizowany w ramach Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z Wydawnictwem Egmont);
- o „Akcja: e-motywacja” działania interaktywne, aktywizujące osoby starsze, wniosek realizowany przez Fundację Orange;
- o Wypożyczalnia odtwarzaczy cyfrowej książki mówionej dla osób niewidomych i słabowidzących –Edycja 2015, dofinansowany ze środków MKiDZN w oparciu o Stowarzyszenie Larix.

Michałowó

Projekty:

- o kontynuacja projektu Wieloletnia Kultura + Priorytet Biblioteka + Infrastruktura Bibliotek (w ramach przebudowy biblioteki – Biblioteka podjęła zobowiązania do 2018 roku);

- o „Kurs 123 w bibliotece”, z którego skorzystało ponad 50 osób.

Poświętne – pozyskało finanse od Fundacji Orange w ramach „Programu Akademia Orange dla bibliotek”, otrzymano 339 zł na dofinansowanie dostępu do szerokopasmowych łączy internetowych oraz działaniach o charakterze edukacyjnym związanych z Internetem,

Supraśl – pozyskano wsparcie Akademii Orange dla Bibliotek i zrealizowano projekty:

- o spotkania pt. Kawiarenki Obywatelskie w ramach projektu „Wspólna przestrzeń, wspólna sprawa” zrealizowanego przez MBP w Supraślu (partner projektu, wnioskodawca - Centrum Kultury w Supraślu).

Suraż

- o dotacja z programu Akademia Orange dla Bibliotek.

Turośń Kościelna

- o otrzymała dotację z programu Akademia Orange dla bibliotek na opłacenie Internetu oraz zorganizowanie czterech „Spotkań z pasją”.

Wasilków

Projekty:

- o „Biblioteka + Infrastruktura Bibliotek” w oparciu o datacje MKiDzN, otrzymano finanse na budowę oraz przebudowę MBP w Wasilkowie;
- o „Bliżej siebie” – dwa spotkania na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej;
- o „Chodź człowieku, coś ci powiem” –wniosek realizowany w oparciu o dofinansowanie z LGD Puszcza Knyszyńska (w którym wzięło udział 10 bibliotek terenowych powiatu białostockiego).

Zabłudów

Projekty i uzyskane środki:

- o dotacja w wysokości 1171 zł z programu Akademia Orange dla bibliotek na opłacenie Internetu;
- o dofinansowanie na zakup sprzętu komputerowego z programu Instytutu Książki „Kraszewski. Komputery dla bibliotek 2015”.

Zawady

- o ze środków Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, otrzymano 7161 zł (które wykorzystano na wyposażenie Biblioteki oraz materiały edukacyjne do pracy z czytelnikami).

VIII Inwestycje (modernizacje bibliotek)

Łącznie budżet bibliotek w powiecie wyniósł 5.050.652 zł (+838.233). W ramach działań „inwestycyjnych” 7 bibliotek zasygnalizowało wydatkowanie 101.375 zł (- 81.428) na modernizację bibliotek. Na ten cel przeznaczono środki własne oraz zewnętrzne.

Uzyskane finanse były wydatkowane w :

- o **Czarnej Białostockiej** – na przeprowadzenie remontu pomieszczeń Oddziału dla Dzieci, wymianę regałów oraz dostosowanie pomieszczeń do potrzeb najmłodszych użytkowników;
- o **Juchnowcu** – na zakup mebli bibliotecznych do bibliotek, a także serwera ;
- o **Łapach** – na remont Czytelni dla Dorosłych oraz częściową wymianę mebli w/w agendzie, ponadto w: Filii Bibliotecznej w Uhowie zamontowano w oknach rolety, a w Płonce przeprowadzono modernizację drzwi wejściowych - zewnętrznych;
- o **Turośni Kościelnej** – na remont korytarza w siedzibie placówki, zakupiono meble do placówek bibliotecznych;
- o **Tykocinie** – na odnowienie elewacji budynku biblioteki;
- o **Wasilkowie** – na zakończenie przebudowy i rozbudowy biblioteki;
- o **Zawadach** – na wyposażenie Biblioteki w tym zakup pomocy edukacyjnych.

Reasumując: największe inwestycję w ubiegłym roku poczyniono w gminie Wasilków w ramach projektu „Przebudowa Miejskiej Biblioteki Publicznej w Wasilkowie” z Programu Wieloletniego Kultura + Infrastruktura Bibliotek.

IX Oferta i obsługa imigrantów

W 15 gminach powiatu białostockiego nie odnotowano imigrantów. Biblioteki odnośnie danego zagadnienia, mogły skorzystać z dwóch szkoleń (w Białymstoku i Łapach) pt. „Między nami sąsiadami – zagadnienia dotyczące integracji cudzoziemców ze społeczeństwem polskim”. Inicjatorem była Biblioteka Publiczna Powiatu Białostockiego wspólnie z SBPOB, a realizatorem Fundacja Obywatelska Perspektywa. W spotkaniach wzięło udział 65 osób. W ramach współpracy pozyskano książki i komiksy podejmujące tematykę imigrantów i przekazano je uczestnikom spotkań.

X Działania kulturalno-oświatowe na rzecz użytkowników

Biblioteki publiczne powiatu białostockiego realizowały szereg przedsięwzięć o charakterze stricte kulturalno - edukacyjnym w środowisku lokalnym. Personel biblioteki był inicjatorem, organizatorem i usługodawcą wielu wydarzeń bibliotecznych i

nie tylko. Podejmowano różnorodne działania służące przybliżeniu bibliotek odbiorcom

i zachęceniu ich do odwiedzenia placówek. Różne formy pracy zrealizowano z różnym nasileniem we wszystkich instytucjach. Wszystkie placówki współpracowały z wieloma instytucjami w gminie, a także w powiecie np.: ośrodkami kultury, szkołami, przedszkolami, stowarzyszeniami, parafiami. Stałymi elementami upowszechniania działań kulturalno-oświatowych stały się cykliczne formy, np. akcje: ferie i lato w bibliotece, spotkania z ciekawymi ludźmi, konkursy, szkolenia użytkowników poprzez: pogadanki, wykłady, warsztaty twórcze oraz ekspozycje tematyczne promujące biblioteki, Tydzień Bibliotek (realizowany przez 14 bibliotek), Dyskusyjne Kluby Książki (działające w 13 bibliotekach) lekcje i wycieczki do biblioteki. Placówki włączyły się w przygotowanie imprez środowiskowych w swojej gminie np. dożynki, festyny, spartakiady, festiwale, koncerty, dni gmin.

Biblioteki w ramach promocji wizualnej swoich placówek, zarejestrowały wydarzenia kulturalne, literackie, gminne i opracowały zaproszenia, plakaty, ulotki, foldery.

Instytucje w omawianym roku znaczną część prac popularyzacyjnych skierowały przede wszystkim do odbiorców najmłodszych, nie zapominając również o starszych użytkownikach. Zorganizowano szereg imprez, których celem było zainteresowanie książką i biblioteką. Często uczestnicy spotkania po raz pierwszy odwiedzili placówkę i stali się jej czytelnikami. Biblioteki poprzez powyższe działania dążyły do podwyższenia wskaźników czytelnictwa oraz podkreślenia atrakcyjności tej instytucji. Biblioteki dużą uwagę przywiązywały do promocji swych działań, zamieszczały informacje w mediach oraz stronach WWW, a także za pośrednictwem druków ulotnych (zaproszeń, ulotek, folderów, plakatów..), niejednokrotnie korzystały z e-maili i SMS-ów.

⇒ Ważniejsze działania skierowane do dorosłych

1. Akcje e-motywacja – projekt realizowany przez Fundację Orange, w którym udział wzięły biblioteki w Łapach, Turośni Kościelnej, Juchnowcu.
2. Narodowe czytanie fragmentów Lalki Bolesława Prusa – Choroszcz, Cz. Białostocka, Juchnowiec, Łapy (wydarzeniu towarzyszyły prezentacje multimedialne, ekspozycje)
3. Spotkania autorskie z : Małgorzatą Dobkowską, Piotra Nesterowicza, Marcinem Tomkiele, Barbarą Kosmowską, Jackiem Getnerem, Zbigniewem Branachem, Anny Ulman, Kajetanem Rajskim, Mieczysławem Czajkowskim, Małgorzata Kadysz, Janusz Andrzejczak.
4. Spotkania pt. „Kawiarenki Obywatelskie” w ramach projektu ”Wspólna przestrzeń, wspólna sprawa”, zrealizowanego przez MBP w Supraślu - partnera projektu, wnioskodawca - Centrum Kultury w Supraślu.
5. Spotkania twórców i artystów z gminy Juchnowiec Kościelny pt. ” Razem o naszym miejscu” (raz w miesiącu).
6. Konkurs rysunku satyrycznego „Bibliotekarz na wesoło” (Juchnowiec)
7. Akcje „Senioralnie ale fajnie” w Łapach w ramach współpracy z Fundacją ProAnima.

8. Działania w ramach DKK.
9. Ekspozycje tematyczne.
10. Konkurs powiatowy „Kwiaty literackie powiatu białostockiego” (udział 15 gmin)
11. Uczestnictwo w kiermaszu na rzecz chorej Oli, sprzedaż kwiatów z konkursu powiatowego „Kwiaty literackie powiatu białostockiego” (Supraśl),
12. Prelekcje tematyczne :
  - o Artur Gawęł „Dawne obrzędy związane z kończącym się karnawałem, a rozpoczynającym się okresem Wielkiego Postu” (Dobrzyniewo Duże)
  - o dr Małgorzata Iwanowicz „ O tolerancji, zapomnieniu i nadziei” (Dobrzyniewo Duże) oraz „Słońce świeci dla wszystkich” (T. Kościelna).
13. Współorganizowanie szkoleń zawodowych realizowana przez biblioteki terenowe w których wzięli udział pracownicy bibliotek oraz partnerzy zawodowi(Supraśl, Poświętne, Wasilków)
14. Debaty :
  - o „Kompetencje społeczności lokalnych potrzebne do rozwoju osobistego i zawodowego” (Wasilków)
  - o „Kompetencje przyszłości-jak rozwinąć nasze skrzydła?”(Juchnowiec).
15. Współorganizowanie festynów gminnych (6 gmin)
16. Szkolenia komputerowe dla dorosłych (5 gmin)
17. Warsztaty „Wypalanie w drewnie” (Choroszcz)
18. Działania partnerskie:
  - o z grupą Sybiraków (Czarna Białostocka)
  - o Uniwersytetem III Wieku (Łapy)

⇒ **Ważniejsze działania skierowane do dzieci i młodzieży**

1. Spotkania autorskie.
2. Konkursy - „Mały wielki ilustrator”- Poświętne; „Melpomena” (6 bibliotek), „Życzenia urodzinowe dla Kubusia” (4 biblioteki), „Karta pocztowa dla autora” –konkurs powiatowy (3biblioteki), ”Czytelnicy piszą, kontynuuj powieść” (Poświętne ”Konkursy recytatorskie” (Supraśl), „Uroki zimy” (T.Kościelna), „Konkursy świąteczne” (T.Kościelna, Choroszcz, Tykocin, Łapy, Poświętne, Suraż, Gródek), „Konkurs wiedzy o książce i bibliotece”(Cz.Białostocka), „Konkurs ortograficzny dla gimnazjalistów” (Cz.Białostocka).
3. Noc w bibliotece (6 bibliotek).
4. Zorganizowany wyjazd na IV Międzynarodowe Targi Książki w Białymstoku połączony z warsztatami (Poświętne)
5. Udział w „Spotkaniach ze sztuką” 3 grup bibliotecznych do Teatru Dramatycznego na interaktywny spektakl „Emocjałki” (Uhowo, Juchnowiec, Poświętne).

6. Ciekawe akcje: "Czytelnicy piszą ...kontynuuj powieść" (Poświętne) „ Czytam sobie w bibliotece" (6 bibliotek).
7. Warsztaty teatralne i recytatorskie w ramach projektu "Chodź człowieku coś ci powiem" (10 bibliotek),
8. Edukacja czytelniczo-medialna (14 bibliotek).
9. Zajęcia „Przedшкоlak w bibliotece”(wszystkie biblioteki).
10. Wykłady dla młodzieży w ramach projektu wewnętrznego Biblioteki Powiatu Białostockiego i Pana Dominika Sołowieja „Czy biblioteka jest cool, a czytanie trendy" (w 5 gminach)
11. Warsztaty „Coś nowego z czegoś starego – zalety recyklingu”(Tykocin).
12. „Biblioteka moich marzeń" (Wasilków).
13. Dyskusyjny Klub Filmowy (Gródek, Łapy)
14. Działania grup teatralnych przy bibliotekach (Juchnowiec, Gródek, Poświętne).
15. Zajęcia literacko-plastyczne (w 30 bibliotekach powiatu białostockiego).
16. Przedstawienia teatralne (5 bibliotek).
17. „Przystanek z książką w bibliotece" (Cz.Białostocka, Łapy, Zabłudów, Michałowo).
18. „Lekcje z przedsiębiorczości”(Łapy),
19. „Książkowy flash mob" (Łapy).
20. „Alfabet stanu wojennego" (Łapy)

XI Ocena szkoleń zawodowych

Bibliotekarze z poszczególnych bibliotek powiatu białostockiego pozytywnie ocenili szkolenia zrealizowane przez Książnice Podlaską, w tym również Bibliotekę Publiczną Powiatu Białostockiego. Wysoko ocenione zostały doskonalenia zawodowe przeprowadzone w formie warsztatów (temat – ochrona danych osobowych). Bardzo pomocne były podpowiedzi bibliotekarzom w ramach szkoleń moderatorów DKK. Wartościowe były spotkania w ramach wymiany doświadczeń zawodowych (Supraśl, Wasilków, Poświętne). Nie można w ocenie pominąć integracji zawodowej oraz części edukacyjno-turystycznej w ramach wyjazdu studyjnego do Supraśla. Bazując na wypowiedziach bibliotekarzy, ocena szkoleniowa powyżej db.

XII Potrzeby szkoleniowe na 2016 rok

Uzyskano od bibliotekarzy samorządowych sugestie tematyczne szkoleń na 2016 rok :

- o zmiany w prawie bibliotecznym (temat wystąpił parokrotnie),
- o warsztaty z autoprezentacji,
- o działania na rzecz najmłodszych odbiorców bibliotecznych (warsztatowe propozycje pracy z książką skierowane do grup najmłodszych - przedszkolaków i uczniów z nauczania początkowego),
- o pozyskiwanie środków pozabudżetowych na działalność bibliotek,

- o prawo autorskie w bibliotece,
- o zmiany w programie MAK +,
- o spotkania z „poczytnymi autorami”,
- o założenie strony on-line w bibliotece,
- o rozwój kompetencji osobistych - kreatywność, wykorzystywanie umiejętności interpersonalnych w zespole,
- o jak zmotywować dzieci i młodzież do czytania.

Opracowała : M.Rokicka-Szymańska
/kier. Biblioteki Publicznej Powiatu Białostockiego/